Załącznik do Uchwały Nr .../...../2015
Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim
z dnia ..... 2015 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku
PCPR
POWIAT SĘPOLEŃSKI

Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Kraj.

POWIATOWY PROGRAM

DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM NA LATA 2016 - 2021

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku
przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sępólnie Krajeńskim

---

Sępólno Krajeńskie, grudzień 2015 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 5

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO 7

3. DIAGNOZA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM 9

3.1. Profilaktyka i leczenie na terenie Powiatu Sępoleńskiego. 14

3.2. Osoby niepełnosprawne w systemie edukacji. 16

3.3. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. 20

4. INSTYTUCJE I PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM 33

4.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku. 33

4.1.1. Punkt Poradnictwa Specjalistycznego. 34

4.1.2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku. 34

4.2. Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim. 34

4.3. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych Powiatu Sępoleńskiego. 35

4.4. Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze w Więcborku i w Małej Cerkwicy. 35

4.5. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu rodzinnego – „Rodzinny Dom Dziecka w Wąwelnie". 36

4.6. Dom Pomocy Społecznej w Suchorączku. 36

4.7. Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim. 37

4.8. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim. 37

4.9. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu "Dorośli-Dzieciom" w Sępólnie Krajeńskim. 38

4.10. Ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Sępoleńskiego. 38

4.11. Szpital Powiatowy im. dr Adama Gacy i dr Józefa Łaskiego w Więcborku. 39

4.12. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim. 39

4.13. Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku. 39

4.13.1. Klub Samopomocy „DOMEK" w Więcborku. 40

4.14. Klub Seniora w gminie Więcbork. 40

4.15. Dom Dziennego Pobytu w Kamieniu Krajeńskim. 41

4.16. Organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim. 42

5. CELE PROGRAMU I PODEJMOWANE DZIAŁANIAW RAMACH PROGRAMU 43

5.1. Analiza SWOT. 43

5.2. Cel główny i cele operacyjne programu. 45

4.3. Adresaci programu. 52
4.4. Koordynatorzy programu. 52
4.5. Realizatorzy programu. 52
4.6. Źródła finansowania programu. 53
4.7. Czas realizacji i zasięg programu. 53
4.8. Monitoring i ewaluacja programu. 53
5. ZAKOŃCZENIE 54
6. SPIS RYSUNKÓW 56
7. SPIS TABEL 56
9. SPIS WYKRESÓW 56

1. WSTĘP

Zgodnie z art. 35 a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) zadaniem powiatu jest opracowanie i realizacja, zgodnie z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych, powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

a) rehabilitacji społecznej,

b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,

c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

„Powiatowy program działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim na lata 2016 – 2021" jest dokumentem służącym realizacji aktywnej polityki społecznej zmierzającej do integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną w Powiecie Sępoleńskim. Ma za zadanie kierunkować i koordynować działania, jakie mają być realizowane w tej dziedzinie. Ponadto stanowi podstawę do opracowania i realizacji programów na rzecz tej grupy społecznej i pozyskania dodatkowych środków.

Działania w zakresie osób niepełnosprawnych, w tym zadania zapisane w „Powiatowym programie działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim na lata 2016 – 2021" umożliwią realizację celów szczegółowych określonych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego na lata 2014-2021". Ponadto program jest spójny z innymi dokumentami krajowymi i unijnymi, m.in.:

- wojewódzkim programem dotyczącym wyrównania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku.",
- Strategią Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego,
- Strategią Lizbońską pn. „Droga do sukcesu zjednoczonej Europy".

Najbliżej spraw i problemów mieszkańców jest samorząd powiatowy oraz samorządy gminne i te podmioty powinny przejąć kierownictwo w budzeniu powszechnej świadomości społeczeństwa co do korzyści włączenia osób niepełnosprawnych w każdą dziedzinę życia społecznego, ekonomicznego i politycznego.

Partnerem samorządów w podejmowaniu działań służących poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych i przełamywaniu barier powinny być organizacje

pozarządowe. Mogą one w różny sposób służyć pomocą – formułując potrzeby, sugerując odpowiednie rozwiązania i świadcząc usługi, uzupełniając władze.

Istotne jest, aby samorządy lokalne maksymalnie wykorzystały istniejące zasoby finansowe, rzeczowe, osobowe na działania dla osób niepełnosprawnych. Dlatego jest sprawą ważną, aby do planów rozwoju ogólnego, samorządy włączyły bezpośrednie działania związane z zapobieganiem niepełnosprawności, rehabilitacją osób niepełnosprawnych i wyrównywaniem ich szans.

Nadmieniamy, że istnieje szereg aktów prawnych regulujących kwestie osób niepełnosprawnych. Na straży praw i wolności obywateli naszego kraju stoi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. To podstawowy akt prawny regulujący między innymi prawa osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne zgodnie z art. 32 Konstytucji RP, jak wszyscy obywatele, mają fundamentalne prawo do równego traktowania. Konstytucja RP zakazuje dyskryminacji obywateli w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Nakłada też na władze publiczne, zgodnie z art. 68, obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej, a art. 69 Konstytucji RP obowiązek udzielania osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy w drodze przeszkolenia zawodowego i pomocy w zakresie komunikacji społecznej, pozwalającej im żyć w społeczeństwie. Ponadto Konstytucja RP określa zasady, jakimi powinna kierować się władza ustawodawcza i samorządy terytorialne, działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

W uchwale z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Sejm Rzeczpospolitej Polskiej uznał, iż osoby niepełnosprawne, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę i pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi lub zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia i nie mogą podlegać dyskryminacji.

W dniu 13 grudnia 2006 r. Rezolucją nr 61/106 Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło Konwencję Praw Osób Niepełnosprawnych, która ma na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym posiadania takich samych praw i obowiązków jak inni członkowie społeczeństwa, umożliwienie uczestnictwa w życiu społecznym w roli pełnoprawnych jego członków oraz równości wobec prawa. Osoby niepełnosprawne mają prawo do bezpieczeństwa, wolności, niezależnego życia, edukacji, pracy i udziału we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Konwencja została podpisana przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 marca 2007 r.

Pomimo ciągle rosnącej świadomości społecznej, dotyczącej rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w dalszym ciągu obserwuje się utrudnienia dla tej grupy osób w wejściu na rynek pracy oraz napotykanie na bariery utrudniające pełne korzystanie z praw, a nawet wykonywanie obowiązków obywatelskich.

Obowiązek wyrównywania tych szans oraz zajęcie się konsekwencjami niepełnosprawności spoczywa na władzach państwowych i samorządowych. Jednak nie zmniejsza to odpowiedzialności ogółu społeczeństwa, jednostek czy też organizacji, które już od lat są partnerami w tworzeniu spójnej i efektywnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

Przedstawiony program stanowi uporządkowany zbiór celów tworzących system wspierania niepełnosprawnych mieszkańców powiatu. Jest on wyznacznikiem kierunków działania i może stanowić podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych projektów działań.

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO

Powiat Sępoleński został reaktywowany 01.01.1999 r. na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego, trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Powiat Sępoleński stanowi jednostkę strukturalną województwa kujawsko-pomorskiego i położony jest w północno - zachodniej jego części na przecięciu tras komunikacyjnych: Poznań – Gdynia oraz Warszawa – Bydgoszcz – Koszalin. Siedzibą powiatu jest miasto Sępólno Krajeńskie.

Powiat zajmuje powierzchnię 791 km^2. Natomiast gęstość zaludnienia wynosi 53 osoby na km^2, co plasuje nas na tle pozostałych powiatów w województwie kujawsko-pomorskim na 22 miejscu[1]. W skład Powiatu Sępoleńskiego wchodzą cztery gminy: Sępólno Krajeńskie, Więcbork, Kamień Krajeński i Sośno na terenie, których leżą trzy miasta: Sępólno Krajeńskie, Więcbork i Kamień Krajeński.

Powiat Sępoleński graniczy z 7 powiatami położonymi w granicach 3 województw, w tym z 12 gminami:

a) w województwie kujawsko-pomorskim:
- z powiatem bydgoskim (w ramach powiatu z gminami: Koronowo i Sicienko),
- z powiatem nakielskim (w ramach powiatu z gminą Mrocza),
- z powiatem tucholskim (w ramach powiatu z gminami: Gostycyn i Kęsowo),

b) w województwie pomorskim:

[1] http://bydgoszcz.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_kujawsko-pomorskie/portrety_powiatow/powiat_sepolenski.pdf.

- z powiatem chojnickim (w ramach powiatu z gminą Chojnice),
- z powiatem człuchowskim (w ramach powiatu z gminami: Debrzno i Człuchów),

c) w województwie wielkopolskim:

- z powiatem pilskim (w ramach powiatu z gminą Łobżenica),
- z powiatem złotowskim (w ramach powiatu z gminami: Lipka, Zakrzewo i Złotów).

Wszystkie powiaty, z którymi graniczy Powiat Sępoleński są większe zarówno pod względem zajmowanej powierzchni, jak i liczby mieszkańców.

Rysunek Nr 1. Mapa Powiatu Sępoleńskiego.

Źródło: Strona starostwa powiatowego - http://www.powiat-sepolno.pl/20,charakterystyka-powiatu.html?nobreakup#galeria_282.

3. DIAGNOZA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM

W Powiecie Sępoleńskim na dzień 31 grudnia 2013 r. zamieszkuje 41 636 osób, z czego 20 765 to mężczyźni, a 20 871 kobiety. W miastach Powiatu Sępoleńskiego zamieszkuje 17 696 osób – 42,5% (mężczyźni – 8 521 osób, kobiety 9 175 osób), a na wsi 23 940 osób – 57,5% ludności (mężczyźni – 12 244 osób, kobiety – 11 696 osób)[2].

Osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim, wg Powszechnego Spisu Narodowego 2011 r. jest 5 594 osób[3] (13% ogółu mieszkańców), z czego 4 449 osób to osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, a 1 145 osób to osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Wykres Nr 1. Liczba osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej - posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla dzieci poniżej 16 roku życia - tj. urodzonych po 20 maja 1986 r. uprawnienie do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego[4].

---

[2] http://bydgoszcz.stat.gov.pl/gfx/bydgoszcz/userfiles/_public/roczniki/podregiony2014/14p_04.pdf.

[3] http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,14,1.html.

[4] Pod red. Halina Dmochowska Główny Urząd Statystyczny Narodowy Spis Powszechny 2002r. *Osoby niepełnosprawne oraz ich gospodarstwa domowe 2002. Część I osoby niepełnosprawne* 2003 Warszawa, s. 15-16.

Tabela Nr 1. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie wg Powszechnego Spisu Narodowego 2011 r. w Powiecie Sępoleńskim.

Osoby niepełnosprawne prawnie						
Razem	Osoby w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności:					Osoby w wieku 0-15 lat
	razem	znacznym	umiarkowanym	lekkim	nieustalonym	
4448	3910	1240	1510	1051	109	538

Źródło: http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,14,1.html.

Tabela Nr 2. Liczba osób niepełnosprawnych biologicznie wg Powszechnego Spisu Narodowego 2011 r. w Powiecie Sępoleńskim.

Osoby niepełnosprawne biologicznie			
Razem	Odczuwający ograniczenie sprawności:		
	całkowite	poważnie	umiarkowanie
1145	72	258	815

Źródło: http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,14,1.html.

Tabela Nr 3. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie wg aktywności ekonomicznej Powiatu Sępoleńskiego.

Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Nieustalony status na rynku pracy
	razem	pracujący	bezrobotni		
5343	740	582	158	4591	12

Źródło: Pod red. Halina Dmochowska Główny Urząd Statystyczny Narodowy Spis Powszechny 2002r. *Osoby niepełnosprawne oraz ich gospodarstwa domowe 2002. Część 1 osoby niepełnosprawne* 2003 Warszawa, s. 71.

W Powiecie Sępoleńskim wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Wykres Nr 2. Zestawienie ogółem liczby wydanych orzeczeń osobom przed 16 rokiem życia i powyżej 16 roku życia, w tym po raz pierwszy w latach 2010-2014.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Biorąc pod uwagę dane uzyskane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku stwierdzić można, że począwszy od 2010 roku liczba wydanych orzeczeń po raz pierwszy osobom przed 16 rokiem życia i powyżej 16 roku życia stopniowo maleje, co obrazuje poniższy wykres. Natomiast ogólna liczba wydanych orzeczeń w 2013 roku zmalała z powodu zmian prawnych ograniczających dostęp do świadczenia z pomocy społecznej, związanych z opieką nad starszą osobą niepełnosprawną.

Tabela Nr 4. Zestawienie[5] ogółem wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na gminy w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.
Gmina Kamień Krajeński	215	190	170	168	156
Gmina Sępólno Krajeński	493	514	522	578	450
Gmina Więcbork	373	377	363	376	382
Gmina Sośno	131	130	130	146	129
Inne (z innych powiatów)	0	0	0	0	2
Razem	**1212**	**1211**	**1185**	**1268**	**1119**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

[5] Zestawienie zawiera: liczbę wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, o odmowie ustalenia niepełnosprawności oraz o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych.

Tabela Nr 5. Zestawienie[6] ogółem wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia z podziałem na gminy w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.
Gmina Kamień Krajeński	112	103	106	69	84
Gmina Sępólno Krajeńskie	266	275	299	166	164
Gmina Więcbork	157	173	175	95	107
Gmina Sośno	58	63	61	28	31
Razem	**593**	**614**	**641**	**358**	**386**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Możemy również stwierdzić, że najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia i powyżej 16 roku życia wydawanych jest dla mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie, co przedstawiają poniższe tabele.

Tabela Nr 6. Liczba wydanych orzeczeń[7] dla osób powyżej 16 roku życia ze względu na stopień niepełnosprawności w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności	301	406	382	380	311
Liczba osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	502	433	410	548	552
Liczba osób z lekkim stopniem niepełnosprawności	319	284	275	259	189
Razem	**1122**	**1123**	**1067**	**1187**	**1052**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Tabela Nr 7. Liczba wydanych[8] orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia	567	585	483	243	287

Jak wynika z powyższych tabel najwięcej orzeczeń stanowią orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności jak również orzeczenia dla osób przed 16 rokiem życia, chociaż liczba tych ostatnich od 2011 roku spada.

[6] Zestawienie zawiera: liczbę wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, o odmowie ustalenia niepełnosprawności oraz o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych.
[7] Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych.
[8] Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych.

Tabela Nr 8. Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem i powyżej 16 roku życia wg przyczyny niepełnosprawności w latach 2010-2014.

Przyczyna niepełnosprawności	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	Razem
01-U - upośledzenie umysłowe	58	58	44	33	25	218
02-P – choroby psychiczne	132	121	135	168	119	675
03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	80	55	57	48	45	285
04-O – choroby narządu wzroku	67	76	46	31	22	242
05-R – upośledzenie narządu ruchu	378	351	370	453	424	1976
06-E - epilepsja	27	43	41	28	29	168
07-S – choroby układów oddechowych i krążenia	540	562	458	327	321	2208
08-T – choroby układu pokarmowego	34	41	29	34	22	160
09-M – choroby układu moczowo-płciowego	57	59	50	22	31	219
10-N - choroby neurologiczne	127	141	138	115	153	674
11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	179	182	167	161	142	831
12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe	19	26	20	11	9	85

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Zauważyć możemy również, że najwięcej orzeczeń wydawanych jest z powodu upośledzeń narządu ruchu oraz choroby układu oddechowego i krążenia w granicach od 321 do 562 rocznie. Następną grupą orzeczeń są orzeczenia wydane z powodu choroby psychicznej, choroby neurologicznej oraz innej przyczyny (w tym schorzenia: endokrynologicznego, metabolicznego, zaburzenia enzymatycznego, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego) w granicach od 115 do 182 rocznie.

Tabela Nr 9. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2010-2014.

Cel złożenia wniosku	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Odpowiednie zatrudnienie	276	259	287	300	193
Szkolenie	9	6	19	8	1
Uczestnictwo w WTZ	27	21	41	37	11
Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	432	455	400	424	300
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji	190	207	245	222	225

(korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)					
Zasiłek stały	0	0	0	0	0
Zasiłek pielęgnacyjny	176	184	162	167	231
Korzystanie z karty parkingowej	56	76	74	55	172
Inny cel złożenia wniosku	9	13	13	15	6
Razem	**1175**	**1221**	**1241**	**1228**	**1139**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Wśród osób, które złożyły wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, najwięcej było tych, które za cel wydania orzeczenia podały konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Częstą przyczyną ubiegania się o wydanie orzeczenia było również znalezienie odpowiedniego zatrudnienia, korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych) czy ubieganie się o zasiłek pielęgnacyjny.

Tabela Nr 10. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2010-2014.

Cel złożenia wniosku	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Zasiłek pielęgnacyjny	585	619	529	312	315
Zasiłek stały	14	21	47	37	71
Inny cel złożenia wniosku	2	3	10	3	1
Razem	**601**	**643**	**586**	**352**	**387**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Jak wynika z danych powyżej, najczęstszym celem złożenia wniosku o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia, było uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego.

3.1. Profilaktyka i leczenie na terenie Powiatu Sępoleńskiego.

Profilaktyka to zapobieganie, postępowanie mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom, np. chorobom, wypadkom. Profilaktyka zdrowotna obejmuje krzewienie oświaty zdrowotnej, propagowanie zasad higieny, racjonalnego żywienia, czynnego wypoczynku, stosowanie masowych badań profilaktycznych i szczepień ochronnych oraz zwalczanie szkodliwych czynników środowiskowych. Natomiast, leczenie to dział medycyny obejmujący metody postępowania, mające na celu przywrócenie zdrowia.

Skuteczna pomoc medyczna jest jednym z warunków równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Natomiast o skuteczności pomocy medycznej w stosunku do osób niepełnosprawnych decydują takie czynniki jak:

- wczesne wykrycie,
- zdiagnozowanie i leczenie uszkodzeń zdrowia.

Duże znaczenie w osiąganiu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawniania ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. W przypadku niepełnosprawnego lub zagrożonego niepełnosprawnością dziecka, działania te powinny być kierowane do jego rodziców. Ważne jest też wsparcie przez grupy innych rodziców dzieci z podobną niepełnosprawnością. W przypadku osoby dorosłej, która na skutek wypadku lub choroby staje się osobą niepełnosprawną, bardzo ważne jest, obok potrzeby ratowania życia, leczenia i rehabilitacji medycznej, wsparcie poradnictwem. Praktyka pokazuje, że najlepsze wsparcie udzielane jest przez osoby z taką samą niepełnosprawnością. Ważnym elementem wsparcia leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

Na rzecz osób niepełnosprawnych pracę wykonują pielęgniarki środowiskowe, stanowiące personel medyczny, mające uprawnienia do wykonywania czynności pielęgniarskich w zakresie profilaktyki, leczenia i rehabilitacji. Pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej wybrana przez ubezpieczonego planuje i realizuje kompleksową opiekę pielęgniarską nad osobą ubezpieczoną i jej rodziną, społecznością w środowisku zamieszkania i nauki, z uwzględnieniem miejsca wykonywania świadczenia w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, świadczeń pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych oraz rehabilitacyjnych.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego działają następujące jednostki organizacyjne, które realizują zadania z zakresu rehabilitacji zdrowotnej[9]:

1) Gmina Sępólno Krajeńskie:

- Zespół Diagnostyczno-Leczniczy BONUS-PLUS w Sępólnie Krajeńskim,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne SPAMED s. c. w Sępólnie Krajeńskim z filią w Radońsku i Wałdowie,
- "Doktór" Spółka z o. o. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sępólnie Krajeńskim,

[9] https://rpwdl.csioz.gov.pl.

- Gabinet Rehabilitacji i Terapii Manualnej Lucyna Suchomska w Sępólnie Krajeńskim;

2) Gmina Więcbork:

- Szpital Powiatowy im. dr Adama Gacy i dr Józefa Łaskiego NZOZ prowadzony przez NOVUM-MED Sp. z o. o. w Więcborku, który posiada rehabilitację prowadzoną w NZOZ PROVITA,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Ars Medica" Poradnie Specjalistyczne s. c. Dominika i Michał Bryczkowscy w Więcborku,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PROVITA Spółka z o.o. w Więcborku z filią w Sypniewie,
- Centrum Medyczne Familia SP. Z o. o. w Więcborku;

3) Gmina Kamień Krajeński:

- Samodzielna Publiczna Miejsko – Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim;

4) Gmina Sośno:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie" w Sośnie z filią w Wąwelnie.

3.2. Osoby niepełnosprawne w systemie edukacji.

Kształcenie specjalne stanowi integralną część systemu oświaty w Polsce. Ustawa o systemie oświaty zakłada dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z opieki psychologicznej i specjalnych form pomocy dydaktycznej, jak również możliwości pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną i niedostosowaną społecznie. Właściwa i wczesna diagnoza oraz podjęcie pracy z dzieckiem, zanim ukończy 6 lat jest podstawową przesłanką wyboru odpowiedniej formy kształcenia i powodzenia na ścieżce szkolnej. Jednym z podstawowych elementów systemu kształcenia osób niepełnosprawnych, jest funkcjonowanie instytucji jak najwcześniej diagnozujących niepełnosprawność oraz udzielających pomoc dzieciom, młodzieży, rodzicom, nauczycielom i opiekunom w rozwiązywaniu problemów, z jakimi boryka się dziecko w drodze do dorosłości, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka zdolnego i wymagającego specjalnych potrzeb edukacyjnych. W Powiecie Sępoleńskim instytucją taką jest Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim. Poradnia realizuje swoje zadania poprzez prowadzenie działalności diagnostycznej, terapeutycznej, doradczej oraz profilaktycznej w środowisku, a w szczególności:

1) w zakresie diagnozy:

- prowadzi badania dzieci zgłaszających się do poradni;
- dokonuje diagnozy potrzeb edukacyjnych, odchyleń i zaburzeń rozwojowych dzieci i młodzieży;
- kwalifikuje do odpowiednich form pomocy psychologiczno – pedagogicznej, profilaktyczno – wychowawczej, kształcenia specjalnego i resocjalizacji;
- wykonuje zadania dotyczące wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, a także orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego dzieci z autyzmem, dzieci niesłyszących i słabo słyszących oraz niewidomych i słabo widzących;

2) w zakresie terapii:
- prowadzi różnego rodzaju formy terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej w stosunku do dzieci i młodzieży;
- inspiruje działalność terapeutyczną w przedszkolach, szkołach i innych placówkach;
- udziela konsultacji i innych form pomocy merytorycznej w tym zakresie;

3) w zakresie doradztwa:
- prowadzi doradztwo psychologiczne, pedagogiczne dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli;
- wyrabia u młodzieży umiejętność racjonalnego wyboru kierunku kształcenia i zawodu;

4) w zakresie profilaktyki zaburzeń rozwojowych i trudności wychowawczych:
- wspiera rodzinę, szkołę;
- popularyzuje wiedzę psychologiczną i pedagogiczną;
- rozwija umiejętności wychowawcze;
- inicjuje różnorodne formy pracy wychowawczej w środowisku szkolnym i pozaszkolnym dzieci i młodzieży.

Wsparcie udzielone rodzinom, dzieciom i młodzieży przez Poradnię na przełomie lat 2010-2014 obrazują poniższe tabele.

Tabela Nr 11. Wsparcie udzielane przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Sępólnie Krajeńskim w latach 2010-2014.

Wyszczególnienie	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015
Ilość przyjętych dzieci i młodzieży	980	1294	1201	1266	1206
Ilość diagnoz: - psychologicznych	748	835	780	806	729
- pedagogicznych	610	971	796	681	782

- logopedycznych	340	264	483	478	464
Terapie:					
- psychologiczne	67	61	58	58	76
- pedagogiczne	67	25	43	31	27
- logopedyczne	172	191	195	217	181
- terapie rodzin	10	2	4	2	3
- terapie dla zagrożonych niedostosowaniem	0	0	8	5	10
- socjoterapia	28	0	11	10	4
- terapia dla uczniów zdolnych	7	7	4	6	12
Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju	4	9	11	6	18

Źródło: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim.

W ciągu ostatnich 5 lat osoby zgłaszające się do Poradni najczęściej korzystały z poradnictwa psychologicznego – 3898 porad oraz poradnictwa pedagogicznego – 3840 porad. Jeżeli chodzi o terapię to w ciągu 5 lat, najwięcej osób zostało objętych terapią logopedyczną – 956 terapii. Dodatkowo Poradnia w latach 2010-2014 wydała 48 opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

Tabela Nr 12. Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Sępólnie Krajeńskim ze względu na powód jego wydania w latach 2010-2014 dla mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego.

Powód wydania orzeczenia	**Rok szkolny 2010/2011**	**Rok szkolny 2011/2012**	**Rok szkolny 2012/2013**	**Rok szkolny 2013/2014**	**Rok szkolny 2014/2015**
dla niesłyszących i słabo słyszących	4	5	6	3	2
dla niewidomych i słabo widzących	4	8	7	4	4
z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	51	68	60	46	57
z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	25	26	34	20	24
z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	6	5	11	3	11

z niepełnosprawnościami sprzężonymi	9	3	8	11	20
dla zagrożonych niedostosowaniem społecznym	0	0	5	7	10
o potrzebie nauczania indywidualnego	42	34	48	33	52
indywidualne przygotowanie przedszkolne	5	4	0	2	4
z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	0	0	6	5	12
z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0	3	9	6	17

Źródło: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim.

Jak wynika z powyższej tabeli w przeciągu 5 lat Poradnia wydała najwięcej orzeczeń dla osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – 282 orzeczeń oraz orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego – 209 orzeczeń.

W systemie edukacji dla osób niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie wyróżnia się następujące formy kształcenia:

- publiczne specjalne: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły przysposabiające do pracy, szkoły zasadnicze, szkoły średnie, szkoły policealne i ośrodki szkolno – wychowawcze;
- klasy w szkołach i placówkach ogólnodostępnych: integracyjne, specjalne, terapeutyczne.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego funkcjonują:

1) publiczna szkoła specjalna – Zespół Szkół Nr 2 w Sępólnie Krajeńskim. Aktualnie Zespół zorganizowany jest w trzech placówkach:
   a) szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła przysposabiająca do pracy, internat – w Sępólnie Kraj. (9 oddziałów),
   b) szkoła podstawowa, gimnazjum – w Więcborku (6 oddziałów),
   c) grupy rewalidacyjno – wychowawcze i klasa łączona dla uczniów gimnazjum i szkoły przysposabiającej do pracy, niepełnosprawnych ruchowo – w Kamieniu Kraj. (6 oddziałów)

Placówka liczy łącznie:

- 6 oddziałów szkoły podstawowej,
- 5 oddziałów gimnazjum,
- 4 oddziały szkoły przysposabiającej do pracy,
- 6 grup rewalidacyjno – wychowawczych,

- internat (16 miejsc),
- 17 uczniów nauczanych indywidualnie w domu.[10];

2) Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. I Armii Wojska Polskiego, w skład którego wchodzi m. in. Zasadnicza Szkoła Zawodowa z oddziałami integracyjnymi dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – szkoła wielozawodowa 3-letnia[11];
3) Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Jastrzębcu[12];
4) Gminne Przedszkole Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Sępólnie Krajeńskim[13].

Szkoły Przysposabiające do Pracy, wchodzące w skład Zespołu Szkół Nr 2 w Sępólnie Kraj. realizują cykl kształcenia 3–letni na podbudowie gimnazjum, w następujących kierunkach kształcenia:

1) gospodarstwo domowe,
2) umiejętności kulinarne,
3) rękodzieło,
4) krój, szycie i haftowanie,
5) opieka nad dzieckiem.

Szkoły te umożliwiają zdobycie zawodu absolwentom gimnazjum specjalnego z umiarkowanym lub znacznym upośledzeniem umysłowym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi[14].

3.3. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Współcześnie uważa się, że najbardziej skutecznym sposobem zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych jest ich kompleksowa rehabilitacja. Jest to proces długotrwały i złożony, którego głównym zadaniem jest rozwijanie u osób trwale poszkodowanych na zdrowiu maksymalnych zdolności do wykonywania podstawowych codziennych zajęć, przygotowanie do pracy zawodowej oraz stworzenie warunków do kontaktów z otoczeniem i środowiskiem społecznym. W procesie tym stosowane są odpowiednie formy pomocy medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, zawodowej.

Celem rehabilitacji społecznej, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jest umożliwienie osobom

---

[10] http://www.zs2-sepolno.pl.
[11] http://zsckrsypniewo.pl/wp-content/uploads/2013/10/STATUT-ZSCKR-NOWELIZACJA-12.09.2013.pdf.
[12] http://www.bip10.booswiecbork.eu/index.php?id=101.
[13] http://www.bip.gmina-sepolno.pl/?cid=297&bip_id=8024.
[14] http://www.powiat-sepolno.pl/34,szkolnictwo-specjalne.html.

niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym. Realizacja powyższego celu odbywa się poprzez: wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi. Obszar dotyczący rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Do zadań PCPR w tym zakresie należy:

1) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów do pobytu w turnusach rehabilitacyjnych[15],
2) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, które wymienione są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie, w zakresie którego Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje to świadczenie,
3) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych[16], w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
4) dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych lub z udziałem osób niepełnosprawnych,
5) dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej[17],
6) dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika,
7) rehabilitacja dzieci i młodzieży.

Tabela Nr 13. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON oraz wysokość udzielonego wsparcia za pośrednictwem PCPR w latach 2010 – 2014.

Wyszczególnienie	2010 r.		2011 r.		2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł
1. Rehabilitacja społeczna osób niepełn., w tym:	440	794.637	441	814.388	797	1.060.005	340	750.632	446	830.338

[15] Turnus rehabilitacyjny - jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między nimi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

[16] Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub znacznie utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym.

[17] Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

a) Dofinansowanie do pobytu na turnusie rehabilitacyjnym	103	73.541	90	54.519	203	137.005	71	50.000	69	49.970
b) Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehab., przedm. ortop. i śr. pomocnicze	249	141.927	279	216.041	480	250.598	185	176.758	312	291.613
c) Dofinansowanie do likwidacji barier archit.	11	40.316	12	51.414	10	109.833	6	17.134	1	3.947
d) Dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych	26	39.973	30	48.534	42	40.974	26	22.866	24	35.935
e) Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (zg. z zawartymi umowami)	21	55.000	0	0	32	77.715	22	39.994	0	0
f) Dofinansowanie kosztów działania Warsztatu Terapii Zajęciowej	30	443.880	30	443.880	30	443.880	30	443.880	40	448.873

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Od 2008 r. do 2013 r. Powiat Sępoleński realizował program pn. **„Program wyrównywania różnic między regionami" edycja I i II.** Celem strategicznym programu było wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej. Dofinansowaniem ze środków przeznaczonych na realizację programu mogły być objęte, w ramach:

1) obszaru A (wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny) – część kosztów wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny,
2) obszaru B (likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania – część kosztów likwidacji barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach powiatowych i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania,
3) obszaru C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – część kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej w zakresie adaptacji pomieszczeń oraz wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych,

4) obszaru D (likwidacja barier transportowych) – część kosztów zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych (liczba dofinansowań ze środków PFRON – 8, w kwocie 555.106,86 zł),
5) obszaru E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – wymagany wkład własny beneficjentów w projekty dotyczące aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych,
6) obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej) – część kosztów utworzenia warsztatów terapii zajęciowej (prace adaptacyjne, modernizacja lub rozbudowa obiektu, zakup niezbędnego wyposażenia),
7) obszaru G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) – koszty wynikające z zadań, o których mowa w: 11, 12 a, 13, 26, 26 d, 26 e, 40 oraz ds. 41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

Od 2012 r. Powiat Sępoleński realizuje **pilotażowy program „Aktywny samorząd"** finansowany ze środków PFRON. Program ten jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełniają również plany ujęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego na lata 2014 – 2021. Umożliwiło to również Powiatowi Sępoleńskiemu aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych. Celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W okresie od 2012 do 2014 roku zostało udzielone wsparcie w ramach następujących działań:

1. pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (liczba osób – 2, kwota dofinansowania – 8.274,00 zł),
2. pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B (liczba osób – 2, kwota dofinansowania – 3.413,00 zł),
3. pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (liczba osób – 17, kwota dofinansowania – 61.298,08 zł),
4. pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (liczba osób – 7, kwota dofinansowania – 61.165,00 zł),

5. pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (liczba osób – 5, kwota dofinansowania – 7.962,99 zł),
6. pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny (liczba osób – 1, kwota dofinansowania – 6.200,00 zł),
7. pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (liczba osób – 9, kwota dofinansowania – 9.893,85 zł),
8. pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (liczba osób – 50, kwota dofinansowania – 188.571,00 zł).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie od 2008 roku do 2014 roku realizowało **projekt systemowy pt. „Wsparcie plus aktywność równa się sukces"** w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez powiatowe centrum pomocy rodzinie. W projekcie brały również udział osoby niepełnosprawne.

Tabela Nr 14. Realizacja projektu systemowego „Wsparcie plus aktywność równa się sukces" w latach 2010-2014.

Rok realizacji projektu systemowego „Wsparcie plus aktywność równa się sukces"	Całkowity koszt realizacji projektu w zł	Osoby objęte projektem	Działania realizowane w ramach projektu
2008 r.	56.811,79	– 10 osób niepełnosprawnych	– kurs prawa jazdy – trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – zatrudnienie aspiranta pracy socjalnej, – wyjazd integracyjny
2009 r.	111.404,00	– 16 osób niepełnosprawnych, – 1 wychowanek rodziny zastępczej, – 1 wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej	– grupa wsparcia, – zajęcia rehabilitacyjne, – trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – program psychoterapii dla wychowanka pieczy zastępczej, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego, – zatrudnienie pracownika, – pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, – wyjazd integracyjny
2010 r.	141.139,00	– 12 osób niepełnosprawnych, – 6 niespokrewnionych rodzin zastępczych	– trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – szkolenie w zakresie podstawowej obsługi komputera i sieci Internet,

		z terenu Powiatu Sępoleńskiego	programu AutoCAD, – szkolenie w zakresie instalacji systemów alarmowych INTEGRA, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego, – warsztaty i spotkania indywidualne dla niespokrewnionych rodzin zastępczych, – 2 jednodniowe wycieczki integracyjne oraz wyjazd do Opery Nova w Bydgoszczy
2011 r.	175.280,00	– 24 osoby niepełnosprawne, – 5 osób niepełnosprawnych poruszających się przy pomocy wózka inwalidzkiego w ramach realizacji Programu Aktywności Lokalnej	– trening kompetencji społecznych, – grupa wsparcia, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – szkolenie w zakresie podstawowej obsługi komputera i sieci Internet, programu AutoCAD, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego,
2012 r.	188.997,18	– 24 osoby niepełnosprawne, – 8 rodzin zastępczych z terenu Powiatu Sępoleńskiego wychowujących dzieci powyżej 13 roku życia w ramach realizacji Programu Aktywności Lokalnej	– trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – szkolenie w zakresie podstawowej/ rozszerzonej obsługi komputera i sieci Internet, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego, – sfinansowanie zajęć szkolnych i podręczników związanych z uzupełnieniem wykształcenia, – szkolenie dla diagnostów przeprowadzających badania techniczne pojazdów, – grupa wsparcia, – wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, – 2 wycieczki integracyjne,
2013 r.	204.009,25	– 27 osób niepełnosprawnych, – 8 rodzin zastępczych z terenu Powiatu Sępoleńskiego wychowujących dzieci powyżej 13 roku życia w ramach realizacji Programu Aktywności Lokalnej	– trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – szkolenie w zakresie podstawowej/ rozszerzonej obsługi komputera i sieci Internet, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego, – sfinansowanie zajęć szkolnych i podręczników związanych z uzupełnieniem wykształcenia, – grupa wsparcia, – wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, – 2 wycieczki integracyjne,

2014 r.	130.721,06	– 15 osób niepełnosprawnych, – 2 usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej z terenu powiatu sępoleńskiego Uczestnikami były osoby bezrobotne, nieaktywne zawodowo, zatrudnione będące w wieku aktywności zawodowej, zagrożone wykluczeniem społecznym i korzystające ze środków pomocy społecznej.	– trening kompetencji społecznych, – wyjazd na turnus rehabilitacyjny, – szkolenie w zakresie podstawowej/ rozszerzonej obsługi komputera i sieci Internet, – kurs prawa jazdy, – usługi doradcy zawodowego, – sfinansowanie zajęć szkolnych i podręczników związanych z uzupełnieniem wykształcenia, – kursy, szkolenia zawodowe, staż – grupa wsparcia, Sukcesem projektu było znalezienie zatrudnienia dla 1 wychowanka usamodzielniającego się z rodziny zastępczej.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

W całym okresie realizacji projektu uczestniczyło 150 osób, w tym 125 osób niepełnosprawnych i 77 osób pochodzących z terenów wiejskich. Projekt ukończyło 149 osób. Dzięki realizacji projektu w latach 2008 – 2014 osiągnięto następujące efekty:

- poprawa psychofizycznej sprawności i podwyższenia umiejętności społecznych beneficjentów projektu,
- podwyższenie kwalifikacji zawodowych beneficjentów projektu,
- podwyższenie umiejętności beneficjentów projektu w zakresie poruszania się po rynku pracy,
- upowszechnienie pracy socjalnej na terenie Powiatu Sępoleńskiego poprzez zatrudnienie dodatkowych pracowników,
- podwyższenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego beneficjentów projektu.

W 2013 i 2014 roku PCPR realizowało 2 projekty w ramach otwartych konkursów ofert na finansowe wsparcie, organizowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu „Oparcie Społeczne dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi na rok 2013 i 2014.

Tabela Nr 15. Realizacja projektu „Profesjonalne wsparcie – lepsze jutro" oraz „Profesjonalne wsparcie, lepsze jutro – krok II".

Nazwa projektu	Rok realizacji projektu	Całkowity koszt realizacji projektu w zł	Osoby objęte projektem	Działania realizowane w ramach projektu
„Profesjonalne wsparcie – lepsze jutro"	2013 r.	40.009,00	12 osób z zaburzeniami psychicznymi oraz członkowie ich rodzin	– trening kompetencji społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzony przez psychologa, – indywidualne spotkania z psychologiem dla osób z zaburzeniami psychicznymi i członków ich rodzin w miejscu zamieszkania uczestników projektu, – terapie zajęciowe poprzez dramatoterapię i muzykoterapię w celu pobudzenia inicjatywy twórczej uczestników i wyrażania swoich emocji, – terapia ruchowa poprzez wyjazdy na basen – ćwiczenia i gimnastyka w wodzie z rehabilitantem, – wyjazdy integracyjne dla osób z zaburzeniami psychicznymi i członkami ich rodzin do Torunia, tzw. zwiedzanie fabularyzowane i wyjazdy integracyjno-kulturalne do Teatru Polskiego w Bydgoszczy, które mają na celu kształtować pozytywne relacje uczestników projektu z osobami bliskimi, – obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego poprzez zorganizowanie debaty na rzecz zdrowia psychicznego celem przełamania izolacji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, kształtowania pozytywnego wizerunku osoby z zaburzeniami psychicznymi; rozmowy o sytuacji osób z zaburzeniami psychicznymi i ich oczekiwania na rzecz poprawy codziennego życia z udziałem przedstawicieli jednostek pomocy społecznej oraz społeczności lokalnej z otoczenia uczestników projektu
„Profesjonalne wsparcie, lepsze jutro – krok II"	2014 r.	39.064,37	12 osób z zaburzeniami psychicznymi oraz członkowie ich rodzin	

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Rezultaty wyżej wymienionych projektów:

- zwiększenie samodzielności beneficjentów projektów w kontaktach z innymi osobami,
- poprawienie relacji w obrębie rodziny,

- kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wzrost aktywności beneficjentów projektów,
- poprawa kondycji fizycznej uczestników projektów,
- nawiązanie więzi i dzielenie się doświadczeniami między rodzinami opiekującymi się osobami z zaburzeniami psychicznymi,
- wymiana doświadczeń i poglądów wśród uczestników projektów,
- poprawa umiejętności radzenia sobie ze stresem,
- przeciwdziałanie patologii społecznej,
- integracja społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi, głównie przez wyposażenie ich w kompetencje umożliwiające pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznej dostępnej osobom sprawnym, a także przez zmianę stereotypów dotyczących oceny przydatności społecznej tych osób,
- poprawa jakości i dostępności do różnych ofert oparcia społecznego.

Celem rehabilitacji zawodowej jest ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Do realizacji tego celu niezbędne jest: dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności przez przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności, ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań oraz prowadzenie poradnictwa zawodowego, uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia, przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia, dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie, określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby – przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego.

Osoby niepełnosprawne nie stanowią jednolitej grupy wymagającej takiej samej pomocy. W tej sytuacji nie można dopuścić do tego, aby definicje czy klasyfikacje przyczyniały się do wyodrębnienia ludzi niepełnosprawnych ze społeczeństw lub też ograniczały postępy w rehabilitacji i szeroko rozumianej integracji. Powinny natomiast wychodzić naprzeciw ich indywidualnym potrzebom, problemom i oczekiwaniom tak, aby ta grupa osób mogła otrzymywać pracę, która umożliwi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych o zasięgu powiatowym realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim. Do zadań PUP w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy:

1. finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu (art. 11 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
2. jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12 a, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
3. dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego (art. 13, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
4. zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy, zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, rozpoznanie przez służby medycyny pracy potrzeb (art. 26, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
5. zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy (art. 26 d, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
6. zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy (art. 26 e, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
7. finansowanie kosztów szkoleń (art. 11, 40, 41, Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).

Tabela Nr 16. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON oraz wysokość udzielonej pomocy ze środków PFRON za pośrednictwem PUP w Sępólnie Krajeńskim w latach 2010 – 2014.

Wyszczególnienie	2010 r.		2011 r.		2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł	Ilość osób	Kwota w zł
1. Rehabilitacja zawodowa osób niepełn., w tym:	**4**	**50.222,02**	**3**	**9.839,11**	**5**	**88.321,28**	**5**	**66.323,09**	**7**	**67.253,15**
a) Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy	0	0	0	0	1	35.000,00	1	25.000,00	0	0
b) Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej	1	28.000,00	0	0	2	50.000,00	1	25.000,00	2	38.000,00
c) Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu	2	17.422,02	2	9.279,11	1	2.121,28	2	13.243,09	5	29.253,15
d) Szkolenia osób niepełnosprawnych	1	4.800,00	1	560,00	1	1.200,00	1	3.080,00	0	0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Kraj. poza rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych finansowaną ze środków PFRON, w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizuje również usługi lub instrumenty rynku pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz.149 z późn. zm.), finansowane ze środków Funduszu Pracy. Ponadto PUP realizuje wiele projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, które są kierowane między innymi do osób niepełnosprawnych. Osoby z niepełnosprawnościami to kategoria społeczna, która doświadcza szczególnych trudności związanych ze znalezieniem i utrzymaniem zatrudnienia. Związane jest to z niechęcią pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, które postrzegane są jako pracownicy mniej wydajni, gorzej wykwalifikowani. Pracodawcy kierując się uprzedzeniami, najczęściej skupiają się na wynikach ekonomicznych przedsiębiorstwa, rzadziej zwracając uwagę na kategorie moralne czy też społeczne. Udział

osób z niepełnosprawnościami w życiu zawodowym, pomimo wciąż podejmowanych licznych działań promujących aktywizację zawodową tej grupy, jest nadal bardzo ograniczony z uwagi na bariery o charakterze fizycznym, czy też mentalnym, dlatego osoby te są szczególnie uprzywilejowane na etapie doboru grup docelowych w projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Poza barierami, które napotykają wszystkie osoby bezrobotne podczas poszukiwania pracy, osoby niepełnosprawne muszą dodatkowo zmagać się z ograniczeniami wynikającymi z posiadanej niepełnosprawności. Aby przełamywać w/w trudności niezwykle istotne jest aktywizowanie zawodowe osób z niepełnosprawnościami, uświadamianie o ich potencjale pracodawców, ale również przyszłych współpracowników.

Od 2008 roku do 2014 roku PUP w Sępólnie Kraj. realizował **projekt systemowy pn. „Aktywność krokiem do podjęcia pracy"** w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którym objętych zostało 2 512 osób bezrobotnych, w tym 100 osób niepełnosprawnych.

Od roku 2012 PUP w Sępólnie Kraj. realizował ponadto liczne projekty konkursowe w ramach Poddziałania 6.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego i w ramach poszczególnych projektów aktywizacją zawodową objętych została następująca liczba osób:

- „Aktywizacja zawodowa osób po 50 roku życia", okres realizacji: 01.03.2012 r. – 30.06.2013 r., objęto wsparciem 40 osób bezrobotnych, w tym 1 osobę niepełnosprawną,
- „Czas Aktywnych Kobiet", okres realizacji: 01.08.2013 r. – 31.03.2014 r., objęto wsparciem 31 osób bezrobotnych, w tym 2 osoby niepełnosprawne,
- „Młodzi aktywni", okres realizacji: 01.11.2013 r. – 30.11.2014 r., objęto wsparciem 66 osób bezrobotnych, w tym 3 osoby niepełnosprawne,
- „Bądź aktywna – podnieś swoje kwalifikacje i znajdź pracę", okres realizacji: 01.08.2014 r. – 31.08.2015 r., objęto wsparciem 40 osób bezrobotnych, w tym 3 osoby niepełnosprawne,
- „Równe szanse na rynku pracy", okres realizacji: 01.08.2014 r. – 31.08.2015 r., objęto wsparciem 57 osób bezrobotnych, w tym 2 osoby niepełnosprawne.

W ramach w/w projektów osoby bezrobotne, w tym niepełnosprawne miały możliwość skorzystania z następujących form pomocy: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia, prace

interwencyjne, przygotowanie zawodowe, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Obecnie PUP w Sępólnie Kraj. realizuje dwa projekty współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, które skierowane są do osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w PUP:

- **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie sępoleńskim (I)"**, Poddziałanie 1.1.2 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, okres realizacji: 01.02.2015 r. – 31.12.2015 r., wsparciem planuje się objąć 220 osób, w tym, min. 4 osoby niepełnosprawne,
- **„Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w powiecie sępoleńskim (I)"**, Działanie 8.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, okres realizacji: 01.06.2015 r. – 29.02.2016 r., wsparciem planuje się objąć 187 osób, w tym, min. 10 osób niepełnosprawnych.

W związku z tym, iż w aktualnie realizowanych projektach przewiduje się uczestnictwo osób niepełnosprawnych na każdym etapie realizacji projektu przestrzegana będzie zasada równości szans i niedyskryminacji. W tym celu:

- odpowiednio zagospodarowane zostaną pomieszczenia (możliwość swobodnego poruszania się, miejsca siedzące w budynku), w których prowadzona będzie rekrutacja,
- czas rozmowy podczas rekrutacji może zostać wydłużony w przypadku, gdy osoby (zwłaszcza z niepełnosprawnościami) będą potrzebowały więcej czasu na rozmowę, wytłumaczenie pewnych spraw czy powtórzenie informacji (konieczność wolnego mówienia, zastosowanie języka migowego, odczytywanie komunikatów z ust); takie działania zapewnią potencjalnym uczestnikom projektu przede wszystkim komfort psychiczny oraz poczucie bezpieczeństwa,
- w materiałach informacyjno – promocyjnych zastosowany zostanie język czytelny dla osób z niepełnosprawnościami (prosty, z zastosowaniem powiększonej czcionki i obrazów, symboli) oraz wrażliwy na płeć; strona internetowa Urzędu przystosowana jest dla osób słabowidzących,
- doradcy klienta będą zachęcać pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami (pracodawcy dzięki rozmowom z doradcą klienta będą mogli zasięgnąć informacji na temat zasady równości szans i niedyskryminacji na rynku pracy),

- na każdym etapie realizacji projektu, każda osoba będzie mogła skorzystać z rozmowy z doradcą klienta (w przypadku pojawienia się trudności, problemów).

4. INSTYTUCJE I PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM

Instytucjonalną gotowość do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom posiadają jednostki pomocy społecznej, prowadzone przez organy administracji rządowej i samorządowej oraz organizacje pozarządowe. Realizują one wszystkie możliwe formy wsparcia w ramach pomocy środowiskowej, świadczonej w miejscu ich zamieszkania oraz pomocy stacjonarnej, świadczonej poza jej miejscem zamieszkania. Osoby, które między innymi ze względu na niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych mogą korzystać ze specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w ośrodkach wsparcia. W sytuacjach wymagających świadczenia usług bytowych i opiekuńczych całodobowo, osoby niepełnosprawne mogą zostać umieszczone w domu pomocy społecznej.

4.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną Powiatu Sępoleńskiego wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej, wykonującą kompleksowo wszystkie zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej. Jako koordynator zadań, posiada rozbudowaną wiedzę o stanie pomocy społecznej w powiecie, co daje gwarancję należytego wykonania zadań. Pełni także rolę wyspecjalizowanej instytucji, tworzącej na potrzeby Rady i Zarządu Powiatu bazę informacji o stanie pomocy społecznej. Taka baza jest konieczna dla przygotowania i realizacji polityki socjalnej, jak również Strategii Rozwiazywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego na lata 2014 – 2021. Jest też partnerem dla organizacji pozarządowych prowadzących lub też wspierających działalność na rzecz osób wymagających pomocy, w tym szczególnie osób niepełnosprawnych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) samorząd powiatowy jako jeden z dysponentów środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykonuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

4.1.1. Punkt Poradnictwa Specjalistycznego.

Punkt Poradnictwa Specjalistycznego funkcjonuje w strukturach PCPR. W ramach jego działalności od lipca 2004 r. do dnia 28.02.2014 r. udzielane było poradnictwo prawne, pedagogiczne, psychologiczne i socjalne dla mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego. Poradnictwo było świadczone osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązaniu swoich problemów życiowych. Od maja 2014 r. w ramach działalności Punktu Poradnictwa Specjalistycznego bezpłatnych porad udziela radca prawny.

4.1.2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności funkcjonuje w strukturach PCPR i jest instytucją orzekającą o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, powołaną przez Starostę Sępoleńskiego dnia 1 lutego 2004r. po uzyskaniu zgody Wojewody Kujawsko-Pomorskiego na realizację zadań z zakresu orzekania o niepełnosprawności na terenie naszego powiatu. Organ ten prócz wydawania orzeczeń o niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia dla celów pozarentowych, wydaje również legitymacje osób niepełnosprawnych oraz od 1 lipca 2014 r. karty parkingowe.

4.2. Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Kraj.

Powiatowy Urząd Pracy jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej i jest również dysponentem środków PFRON w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych. Do zakresu działania PUP należy wykonywanie zadań wynikających z:

a) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz.149 z późn. zm.),
b) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
c) ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz.121 z późn. zm.),

d) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581 z późn. zm.).

4.3. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych Powiatu Sępoleńskiego.

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych jest organem opiniodawczo – doradczym, działająca przy Staroście Sępoleńskim. Do zakresu działania powiatowej rady należy:

a) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz do realizacji praw osób niepełnosprawnych,
b) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
c) ocena realizacji programów,
d) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

4.4. Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze w Więcborku i w Małej Cerkwicy.

Jedna placówka ma swoją siedzibę przy Alei 600–lecia 9 w Więcborku, a druga w Małej Cerkwicy 18 w gminie Kamień Krajeński. Placówki są jednostkami utworzonymi w celu zapewnienia całodobowej opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej na poziomie obowiązujących standardów. Placówki mają charakter typu opiekuńczo – wychowawczy socjalizacyjny całodobowy, przeznaczony dla 30 dzieci powyżej 7 roku życia przez okres 4 lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a po upływie 4 lat od wejścia w życie powyższej ustawy w placówce mogą przebywać dzieci powyżej 10 roku życia do osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności. Wychowanek po uzyskaniu pełnoletności może przebywać na dotychczasowych zasadach

w placówce do 25 roku życia pod warunkiem kontynuacji nauki szkolnej[18]. W Placówkach mogą przebywać dzieci niepełnosprawne, jeżeli nie ma uzasadnionych przeciwwskazań[19].

4.5. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza typu rodzinnego – „Rodzinny Dom Dziecka w Wąwelnie".

Rodzinny Dom Dziecka w Wąwelnie (RDD) znajduje się przy ul. Długiej 20 b w Wąwelnie i jest placówką opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego. RDD jest jednostką organizacyjną Powiatu Sępoleńskiego. Jest to placówka koedukacyjna przeznaczona dla nie więcej niż siedmiorga dzieci. RDD w Wąwelnie zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Ponadto wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi oraz zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych[20].

4.6. Dom Pomocy Społecznej w Suchorączku.

Dom mieści się w zabytkowym pałacyku z 1856 roku, położonym w przepięknym parku z pomnikami przyrody na terenie Parku Krajobrazowego. Dom przeznaczony jest dla 75 mężczyzn, przewlekle psychicznie chorych. Dom umożliwia mieszkańcom udział w terapii zajęciowej, podnoszeniu sprawności i aktywności, zapewnia warunki do rozwoju samorządności, stymuluje w nawiązaniu, utrzymywaniu i rozwijaniu kontaktu z rodziną i środowiskiem, zmierza do usamodzielnienia Mieszkańca w miarę jego możliwości. Zakres opieki i usług świadczonych na rzecz

---

[18] http://www.bip.capow-wiecbork.pl/userfiles/file/dokumenty/statut%20POW%20Wiecbork.pdf.
[19] http://www.domdzieckawiecbork.republika.pl/zapas/onas.html.
[20] http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&sqi=2&ved=0CCoQFjACahUKEwjEsYyIpOPIAhXBvnIKHXdQCCE&url=http%3A%2F%2Fwww.bip.powiat-sepolno.pl%2Fplik%2C5420%2Czalacznik-statut.pdf&usg=AFQjCNHTbV2a30UxsTQLCNeZVvXMKQTxtg&sig2=iYUmIjlusWDflvEw4jDCYw&bvm=bv.105841590,d.bGQ.

mieszkańców, dostosowany jest do ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz możliwości finansowo – organizacyjnych Domu. Istotne jest podmiotowe traktowanie Mieszkańców, posiadanie przez nich własnych przedmiotów, ubrań, miejsc do ich przechowywania, prowadzenie aktywnego trybu życia, przełamanie izolacji i monotonii życia. Mieszkańcy mogą realizować swoje pasje, zainteresowania oraz hobby w wybranych dowolnie przez siebie pracowniach (pracownia prac manualnych i plastycznych, pracownia krawiecka, kuchnia terapeutyczna, pracownia stolarska, montażowa i ogrodnicza oraz sala do zajęć sportowo – rekreacyjnych).

4.7. Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim.

Dom znajduje się przy ulicy Podgórnej 2 i prowadzony jest przez powiat. Dom Pomocy Społecznej przeznaczony jest dla 70 mieszkańców, przewlekle somatycznie chorych. Dom zapewnia swoim Mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, jak również intymność, umożliwia rozwój osobowości oraz zainteresowań. W organizacji i zasadach Domu, uwzględnia się stopień fizycznej i psychicznej sprawności Mieszkańców. Zakres opieki i usług świadczonych na rzecz Mieszkańców, dostosowywany jest do ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych. Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Kraj. gwarantuje Mieszkańcom całodobową opiekę, zapewnia niezbędne potrzeby bytowe, pielęgnacyjne, społeczne, kulturalne, i religijne oraz stwarza warunki bezpiecznego i godnego życia, aktywizuje Mieszkańców, współpracuje z osobami fizycznymi i prawnymi oraz organizacjami pozarządowymi.

4.8. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim.

Dom znajduje się przy ul. Dworcowej 1. Prowadzony i nadzorowany jest przez Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety, na podstawie stosownej umowy zawartej ze Starostą Sępoleńskim i przeznaczony jest dla 50 dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Dom zapewnia Mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokaja podstawowe i uzasadnione potrzeby: bytowe, zdrowotne, edukacyjne, religijne i społeczne, zgodnie z nauką Kościoła i założeniami konstytucyjnymi Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety, zobowiązującymi do udzielenia potrzebującym i chorym jak najdalej idącej pomocy i opieki. Zakres opieki i usług świadczonych na rzecz

Mieszkańców dostosowany jest do ich indywidualnych, uzasadnionych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz możliwości finansowo – organizacyjnych Domu.

4.9. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu "Dorośli-Dzieciom" w Sępólnie Krajeńskim.

Warsztat Terapii Zajęciowej został utworzony w grudniu 2003 roku i od 29 grudnia 2014 r. rozszerzył swą działalność z przeznaczeniem dla 40 osób. Celem terapii zajęciowej prowadzonej w Warsztacie jest stworzenie osobom niepełnosprawnym intelektualnie, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej, w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności życia codziennego oraz umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Działalność Warsztatu nastawiona jest na profesjonalną pomoc, integrację i rehabilitację niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego. Zajęcia prowadzone są w sześciu następujących pracowniach:

- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia komputerowo – biurowa,
- pracownia majsterkowania,
- pracownia plastyczna,
- pracownia kroju i szycia,
- pracownia poznawania życia,
- pracownia ogrodniczo - florystyczna.

Dodatkowo prowadzona jest stała rehabilitacja ruchowa[21]. Do najważniejszych osiągnięć Warsztatu należy działalność kulturalna, artystyczna, tj. prowadzenie teatru „Promień", uczestnictwo w festiwalach, konkursach plastycznych i zdobywanie w nich nagród i wyróżnień oraz wydawanie gazetki warsztatowej „Kredka".

4.10. Ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Sępoleńskiego.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego funkcjonują 4 ośrodki pomocy społecznej:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku,

[21] http://www.wtz-sepolno.pl/about/

– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnie

Są to jednostki pomocy społecznej, obszarem obejmującym jedną gminę na terenie Powiatu Sępoleńskiego. Mają na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne usprawnienia, zasoby i możliwości. Jednym z zadań ośrodków pomocy społecznej jest pobudzenie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

4.11. Szpital Powiatowy im. dr Adama Gacy i dr Józefa Łaskiego w Więcborku.

Szpital prowadzony jest przez Sp. z o.o. NOVUM-MED., której głównym celem jest udzielanie świadczeń zdrowotnych mających służyć: zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia ludności, w efekcie prowadzonej działalności leczniczej, profilaktycznej oraz poprzez ukierunkowywanie pacjentów na zachowania prozdrowotne. Świadczenia realizowane są przez wykwalifikowaną kadrę zapewniającą w pełni profesjonalną i kompleksową opiekę wszystkim Pacjentom. Szpital w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia prowadzi zabiegi fizjoterapeutyczne, jak również badania w: Pracowni Diagnostyki Laboratoryjnej, Pracowni Obrazowej RTG i USG, Pracowni Spirometrii, Pracowni Endoskopii, Pracowni Nieinwazyjnej Diagnostyki Kardiologicznej, Pracowni Fizjoterapii, Pracowni Tomografii Komputerowej. Dodatkowo szpital prowadzi szereg poradni m.in.: psychologiczna, rehabilitacji, zdrowia psychicznego.

4.12. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim.

Poradnia oferuje szeroki zakres pomocy i różnorodnych form pracy dla dzieci i młodzieży uczącej się, jak również dla rodziców i nauczycieli w zakresie usług diagnostycznych, doradczych, profilaktycznych oraz terapeutycznych. Korzystanie z pomocy Poradni jest dobrowolne i bezpłatne.

4.13. Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest jednostką podległą Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Więcborku, gdzie

prowadzona jest terapia dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem domu jest doprowadzenie jego uczestników, dzięki prowadzonej rehabilitacji społecznej oraz terapii zajęciowej do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku zapewnia uczestnikom:

- treningi umiejętności: funkcjonowania w codziennym życiu, w tym trening kulinarny i trening budżetowy, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów oraz trening spędzania czasu wolnego,
- terapię zajęciową w pracowniach terapeutycznych,
- terapię ruchową, w tym zajęcia sportowe, turystyczne i rekreację,
- poradnictwo psychologiczne i psychoedukację,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym konsultacje psychiatryczne,
- poradnictwo prawne i socjalne.

4.13.1. Klub Samopomocy „DOMEK" w Więcborku.

Klub funkcjonuje w strukturach Środowiskowego Domu Samopomocy w Więcborku i przeznaczony jest dla 20 osób z zaburzeniami psychicznymi powyżej 16 roku życia, które wymagają pomocy w funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Podejmowane w ramach Klubu działania terapeutyczne i rehabilitacyjne mają na celu przeciwdziałanie stygmatyzacji, marginalizacji i alienacji, mobilizowanie uczestników do aktywności, usprawniania zaburzonych funkcji, szczególnie w zakresie kompetencji społecznych i komunikowania się.

4.14. Klub Seniora w gminie Więcbork.

Klub Seniora działa przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Więcborku, powstał w wyniku realizacji projektu konkursowego w 2009 roku, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, pn. **„W 80 dni dookoła aktywności – Klub Seniora w gminie Więcbork".** Został stworzony z myślą o integracji i aktywizacji środowiska lokalnego i odpowiada na lokalne potrzeby ludzi starszych, częściowo izolowanych społecznie, niepełnosprawnych i samotnych

do podejmowania wspólnych działań twórczych, kulturalnych i społecznych.. Podstawowym zadaniem tego podmiotu jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów z terenu miasta i gminy Więcbork. Uczestnikami Klubu Seniora mogą być osoby od 55 roku życia, nieaktywne zawodowo. Obecnie do Klubu uczęszczają 42 osoby. W Klubie prowadzona jest różnorodna działalność, w głównej mierze skupiająca się wokół aktywności o charakterze:

1. kulturalnym (np. *wyjazdy edukacyjno-kulturalne*),
2. rekreacyjnym (np. *spotkania okolicznościowe i integracyjne, spotkania z Klubem Seniora w Tucholi, z mieszkańcami DPS w Suchorączku i Kamieniu Krajeńskim*),
3. edukacyjnym (np. *różnorodne spotkania dyskusyjne prowadzone przez polonistkę, gerontologa, ludzi z ciekawymi pasjami, warsztaty rękodzielnicze, warsztaty kulinarne, współpraca seniorów przy organizacji różnych imprez lokalnych, wystawy prac rękodzieła artystycznego*),
4. oraz sportowym (np. *spacery Nordic Walking*).

4.15. Dom Dziennego Pobytu w Kamieniu Krajeńskim.

Dom podlega pod Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim. Istnieje od 1997 roku i znajduje się przy ul. Wyspiańskiego 2 w Kamieniu Krajeńskim. Zadaniem Domu jest niesienie wsparcia osobom starszym i niepełnosprawnym z terenu gminy Kamień Krajeński poprzez proponowanie aktywnych form spędzania czasu, rozwoju pasji połączoną z integracją pokoleniową. Dom Dziennego Pobytu ma do dyspozycji 15 miejsc. Dom świadczy usługi opiekuńcze w zakresie zajęć o charakterze towarzyskim, rekreacyjnym, artystycznym, kulinarnym, plastycznym i turystycznym. Główną działalnością domu jest zapewnienie potrzeb psychospołecznych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu seniorów poprzez organizowanie czasu wolnego oraz rozwijanie zainteresowań i indywidualnych uzdolnień w tym:

- wykonywanie przedmiotów okolicznościowych z ogólnodostępnych materiałów,
- organizowanie zabaw i gier planszowych,
- zajęcia dydaktyczne, gdzie uczy się pamięć, poznaje historię regionu, czyta literaturę,
- seanse filmowe.

Podopieczni uczestniczą w różnych konkursach i przeglądach, zdobywając liczne wyróżnienia i nagrody.

4.16. Organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim.

Organizacje pozarządowe stanowią ważny element wiążący rozmaite struktury publiczne ze społeczeństwem oraz jednostki i grupy społeczne pomiędzy sobą. Przyczyniają się do rozwoju demokracji i kształtowania postaw obywatelskich.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego działa prężnie wiele organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz fundacja[22]:

1) na terenie gminy Sępólno Krajeńskie:

- Stowarzyszenie „Dorośli Dzieciom" w Sępólnie Krajeńskim,
- Stowarzyszenie „BĄDŹ Z NAMI" w Sępólnie Krajeńskim,
- Stowarzyszenie „Duże Różowe Słońce" w Sępólnie Krajeńskim,
- Stowarzyszenie „Jesteśmy Tacy Sami" w Sępólnie Krajeńskim,
- Orchidea Krajeńskie Stowarzyszenie Amazonek w Sępólnie Krajeńskim,
- Stowarzyszenie „Rodzinni" w Lutowie,
- Hospicjum Sępólno Krajeńskie pod wezwaniem św. Wawrzyńca w Sępólnie Krajeńskim,
- Stowarzyszenie na rzecz osób ze spektrum autyzmu „NIEBIESKO MI" w Sępólnie Krajeńskim,
- Polski Związek Niewidomych, Okręg Kujawsko – Pomorski, Koło Sępólno Krajeńskie,
- Forum Emerytów i Rencistów - Weterani Pracy w Sępólnie Krajeńskim;

2) na terenie gminy Więcbork:

- Stowarzyszenie „Szpital Wspólnym Dobrem" w Więcborku,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Suchorączku,
- Stowarzyszenie Aktywnych Społecznie w Więcborku,
- Stowarzyszenie „Expressis Verbis" w Sypniewie,
- Krajeńskie Stowarzyszenie Chorych na Stwardnienie Rozsiane „Silni Duchem" w Więcborku,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Więcborku,
- Związek Kombatantów Rzeczpospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Koło w Więcborku;

3) na terenie gminy Kamień Krajeński:

- Fundacja „Pomóżmy Dzieciom Niepełnosprawnym" w Kamieniu Krajeńskim,

[22] http://www.bip.powiat-sepolno.pl/495,stowarzyszenia-dzialajace-na-terenie-powiatu-sepolenskiego.html.

- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kamieniu Krajeńskim,
- Stowarzyszenie „Pomóż Sobie Pomagając Innym" w Kamieniu Krajeńskim,
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Ziemi Krajeńskiej" w Kamieniu Krajeńskim;

4) na terenie gminy Sośno:

- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Sośno „Sosna" w Sośnie.

5. CELE PROGRAMU I PODEJMOWANE DZIAŁANIAW RAMACH PROGRAMU

Cele programu zostały opracowane w oparciu o doświadczenia oraz analizę informacji dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych, jak również o analizę SWOT (mocne i słabe strony działań na rzecz osób niepełnosprawnych). Dzięki analizie SWOT widzimy cechy stanu obecnego działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Część z nich wykazuje, że zarówno w mocnych jak i w słabych stronach, istnieją czynniki zależne od podmiotów realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Analiza wskazuje, że istnieją szanse oraz zagrożenia, niektóre z nich mają charakter obiektywny, na który nie można mieć bezpośredniego wpływu sprawczego.

5.1. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
• Realizowanie zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej, programów celowych - finansowanych ze środków PFRON. • Wspieranie przez Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim, osób niepełnosprawnych w aktywizacji zawodowej ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego. • Pozyskanie dodatkowych źródeł finansowania ze środków krajowych, unijnych na realizację projektów na rzecz osób niepełnosprawnych. • Funkcjonowanie na terenie Powiatu Sępoleńskiego rozwiniętej sieci wsparcia instytucji pomocowych: WTZ, 3 DPS-y, ŚDS, PZOON, 3 POW • Funkcjonowanie organizacji pozarządowych aktywnie działających na rzecz osób niepełnosprawnych. • Angażowanie się osób niepełnosprawnych w działalność organizacji pozarządowych. • Funkcjonowanie na terenie Powiatu	• Niski poziom świadomości społeczeństwa o potrzebach osób niepełnosprawnych. • Brak na poziomie lokalnym aktualnych danych o rzeczywistej liczbie osób niepełnosprawnych i skali ich potrzeb. • Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów dotyczących niepełnosprawności. • Niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa. • Niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych. • Występowanie szeregu barier transportowych, architektonicznych i technicznych oraz niewystarczająca liczba zmodernizowanych i zaadaptowanych obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych. • Utrudniony dostęp osób niepełnosprawnych, szczególnie zamieszkujących tereny wiejskie do specjalistów i usług. • Słaby dostęp do wczesnej diagnozy i rehabilitacji.

Sępoleńskiego sieci wsparcia specjalnego w postaci szkół specjalnych oraz szkół i przedszkoli z oddziałami integracyjnymi. • Zaangażowanie władz oraz instytucji w problematykę osób niepełnosprawnych. • Podnoszenie kwalifikacji, wzrost kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej.	• Słabo rozwinięte usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej • Ograniczone możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych. • Zbyt mała liczba zakładów pracy chronionej. • Brak spółdzielni socjalnych, zakładów aktywności zawodowej, które są alternatywną formą aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. • Niewystarczająca liczba instytucji wspierających osoby niepełnosprawne oraz mieszkań chronionych. • Brak wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. • Niskie środki finansowe w stosunku do potrzeb.
Szanse	**Zagrożenia**
• Systematyczna dbałość w zakresie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w budynkach mieszkalnych, mieszkaniach oraz obiektach użyteczności społecznych. • Współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym. • Środki zewnętrzne na realizację przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych dla sektora publicznego i sektora pozarządowego. • Wdrażanie nowoczesnych metod diagnozy, terapii i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. • Wzrost świadomości osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zakresie przysługujących im praw. • Doświadczona i profesjonalnie przygotowana kadra, dająca szansę do tworzenia różnorodnych projektów, umożliwiających rozwój ofert programowych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin. • Rozwój wolontariatu. • Tworzenie grup samopomocowych. • Zwiększająca się liczba firm zatrudniająca osoby niepełnosprawne na otwartym rynku pracy.	• Uszczuplenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. • Słaby dostęp do kursów i szkoleń dla kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi. • Niedostosowanie oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych i wymogów rynku pracy. • Niewystarczające dostosowanie bazy dydaktycznej do wzrastających potrzeb kształcenia osób niepełnosprawnych (potrzeba utworzenia oddziału dla osób autystycznych, niewidzących, głuchych). • Brak środków finansowych na pokrycie udziału własnego w celu uczestnictwa w programach pomocowych. • Problemy w pozyskaniu środków finansowych na kontynuację programów na rzecz osób niepełnosprawnych. • Brak systemu monitorowania aktualnej sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych. • Coraz większe osłabienie więzi rodzinnych, społecznych i relacji międzyludzkich. • Zbyt duża zmienność przepisów prawnych i brak ich spójności. • Obarczenie samorządów lokalnych nowymi zadaniami, nieproporcjonalne przekazanie środków na ich realizację. • Wypalanie zawodowe pracowników pomocy społecznej. • Starzenie się społeczeństwa, co rodzi konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki opieki stacjonarnej, usługi

	opiekuńcze i specjalistyczne.

5.2. Cel główny i cele operacyjne programu.

Celem głównym programu jest poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Sępoleńskiego i ich rodzin poprzez kompensowanie skutków niepełnosprawności.

Jego osiągnięcie zaplanowane jest poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.

Planowane zadania	Partnerzy/ Realizatorzy	Sposób mierzenia	Oczekiwane rezultaty
1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie Powiatu Sępoleńskiego.	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej, WTZ, PPP, powiat, gmina, oświata, DPS-y, fundacje i organizacje pozarządowe, ochrona zdrowia, ŚDS, PZOON	– liczba przeprowadzonych badań za pomocą ankiety, kwestionariusza, wywiadu itp.	– Uzyskanie przez osoby niepełnosprawne informacji o formach udzielania pomocy przez różnego rodzaju instytucje, warunkach uzyskania tej pomocy oraz o drodze załatwiania spraw. – Usprawnienie przepływu informacji i ściślejsza współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych. – Poprawa dostępności do informacji w zakresie uprawnień oraz możliwości uzyskania wsparcia. – Rozszerzanie kręgu osób, instytucji i organizacji pozarządowych bezpośrednio korzystających z dostępnych form pomocy. – Zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na potrzeby osób niepełnosprawnych. – Pozytywne zmiany w świadomości społecznej odnośnie problematyki osób niepełnosprawnych, wzrost aktywności tych osób, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby tej grupy społecznej.
2. Upowszechnienie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy.	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej, oświata, ochrona zdrowia, PZOON	– liczba opracowanych materiałów promocyjno – informacyjnych, – liczba ogłoszeń w prasie, – liczba informacji umieszczonej na stronie internetowej, – liczba przeprowadzonych kampanii na temat praw i potrzeb osób niepełnosprawnych,	
3. Inicjowanie podnoszenia świadomości osób niepełnosprawnych i otoczenia społecznego poprzez: – dostarczanie osobom niepełnosprawnym jak najpełniejszej informacji w dostępnych dla nich formach i za pomocą dostępnych technologii, z uwzględnieniem potrzeb wynikających	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej, WTZ, PPP, powiat, gmina, oświata, DPS-y, fundacje i organizacje pozarządowe, ochrona zdrowia, ŚDS	– liczba przeprowadzonych kampanii na temat nowych dostępnych technologii, – wprowadzone udoskonalenia stron internetowych, – liczba osób niepełnosprawnych korzystająca ze szkoleń/ kursów/ warsztatów w zakresie obsługi komputera i Internetu	

z różnych rodzajów dysfunkcji; – zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do Internetu; – uwrażliwienie społeczeństwa oraz władz na prawa i potrzeby osób niepełnosprawnych.			
4. Wspieranie w tworzeniu grup samopomocowych, klubów integracji i organizacji pozarządowych.	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej, gmina, fundacje i organizacje pozarządowe	– liczba utworzonych grup samopomocowych, klubów integracji i organizacji pozarządowych, – liczba uczestników grup samopomocowych, klubów integracji i organizacji pozarządowych	
5. Mobilizacja pracodawców, organizacji pozarządowych, instytucji i osób indywidualnych do działania na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez przyznawanie nagród i wyróżnień.	powiat, gmina	– liczba przyznanych wyróżnień, nagród za działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	
6. Zintensyfikowanie współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami, administracją publiczną, sektorem prywatnym, społecznościami lokalnymi, partnerami społecznymi, grupami sektora wolontariatu, osobami niepełnosprawnymi oraz ich rodzinami.	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej, WTZ, PPP, gmina, DPS-y, fundacje i organizacje pozarządowe, ŚDS wraz z Klubem Samopomocy, Policja, POW	– liczba zawartych partnerstw, – liczba podjętych działań w zakresie współpracy	

2. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

Planowane zadania	Partnerzy/ Realizatorzy	Sposób mierzenia	Oczekiwane rezultaty
1. Inicjowanie rozwijania aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, powiat, gmina, fundacje i organizacje	– liczba i rodzaj podjętych inicjatyw	– Uaktywnienie osób niepełnosprawnych w życiu środowiska, otwierania się osób zdrowych

niepełnosprawne.	pozarządowe, WTZ, DPS-y, ŚDS wraz z Klubem Samopomocy, POW, Dom Dziennego Pobytu, Klub Seniora		na potrzeby tych grup. – Zwiększenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem. – Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w różnego rodzaju imprezach o charakterze sportowo - kulturalno - rekreacyjno - turystycznym poprzez wspieranie finansowe organizatorów. – Nawiązywanie i rozwijanie nowych kontaktów społecznych, a także zmniejszenie izolacji społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych. – Wzrost samodzielności, komfortu i jakości życia osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin w środowisku lokalnym.
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	PCPR, gmina, fundacje i organizacje pozarządowe, pracodawcy, PUP	– liczba i rodzaj współpracy	
3. Dążenie do zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez minimalizowanie skutków niepełnosprawności.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, WTZ, gmina, DPS-y, fundacje i organizacje pozarządowe, ŚDS wraz z Klubem Samopomocy, PUP, PPP, powiat	– liczba, forma i rodzaj działań, – liczba osób niepełnosprawnych biorąca udział w tych działaniach	
4. Wspieranie realizacji programów integrujących, obejmujących niepełnosprawne dzieci od najmłodszych lat.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, oświata, fundacje i organizacje pozarządowe, PPP, ochrona zdrowia, placówki wsparcia dziennego	– liczba realizowanych programów, – liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z programów	
5. Promowanie uczestnictwa w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Sępólnie Krajeńskim.	WTZ, PCPR, fundacje i organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej	– liczba działań promocyjnych (np. liczba wydanych ulotek, ogłoszeń w prasie, udziału w konkursach, olimpiadach, targach)	
6. Podjęcie działań w kierunku utworzenia nowych instytucji wspierających osoby niepełnosprawne, np. Środowiskowy Dom Samopomocy.	powiat, gmina	– liczba nowo powstałych instytucji wspierających osoby niepełnosprawne	
7. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w domach pomocy społecznej.	ośrodki pomocy społecznej, PCPR, DPS-y	– liczba umieszczonych osób, – liczba oczekujących osób na umieszczenie	

3. Polepszenie warunków życiowych osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier oraz rehabilitację społeczną i zawodową.

Planowane zadania	Partnerzy/ Realizatorzy	Sposób mierzenia	Oczekiwane rezultaty
1. Utworzenie na terenie Powiatu Sępoleńskiego Regionalnego Specjalistycznego Ośrodka Rehabilitacyjnego – „Krajeńskie Centrum Edukacji, Rehabilitacji i Terapii".	fundacje i organizacje pozarządowe, gmina, powiat	– utworzenie ośrodka	– Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z praw i przywilejów. – Zwiększenie możliwości wczesnej rehabilitacji dla dzieci 0 – 7 lat. – Zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych w dostępie do różnego rodzaju instytucji. – Zapewnienie możliwości swobodnego przemieszczania się osób niepełnosprawnych w obszarze ich egzystencji życiowej. – Likwidacja ograniczeń, utrudnień, barier w celu umożliwienia osobom niepełnosprawnym sprawniejszego funkcjonowania w życiu codziennym. – Zwiększenie zakresu udzielenia wsparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym oraz ich rodzinom. – Zwiększenie możliwości pozyskania środków pozabudżetowych. – Wzrost stopnia zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim. – Zmniejszanie się zjawiska wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych i seniorów, przy jednoczesnej poprawie integracji tegoż środowiska z ogółem społeczeństwa. – Wzrost kwalifikacji osób niepełnosprawnych. – Zwiększenie stopnia
2. Rozwój istniejących i tworzenie nowych zakładów rehabilitacji.	ochrona zdrowia, gmina	– liczba doposażonych placówek w sprzęt rehabilitacyjny, – liczba zakupionego sprzętu rehabilitacyjnego, – liczba nowo powstałych zakładów rehabilitacyjnych	
3. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym udziału w szkoleniach i przekwalifikowaniach zawodowych.	PCPR, PUP, ośrodki pomocy społecznej	– liczba osób niepełnosprawnych korzystająca ze szkoleń, przekwalifikowań zawodowych, – liczba szkoleń zawodowych	
4. Wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych stosownie do ich potrzeb i możliwości.	PUP, pracodawcy	– liczba przystosowanych stanowisk pracy, – liczba utworzonych nowych stanowisk pracy, – liczba rozpoczętych działalności gospodarczych	
5. Prowadzenie działań służących tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i większych możliwości ich zatrudnienia.	PUP, pracodawcy, powiat, gmina, fundacje i organizacje pozarządowe	– liczba i rodzaj podjętych działań	
6. Prowadzenie działań służących rozwijaniu i promocji form współpracy pomiędzy pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym, zwiększających możliwość zatrudnienia osób	PUP, pracodawcy, fundacje i organizacje pozarządowe, gmina, powiat	– liczba i rodzaj podjętych działań	

niepełnosprawnych.			przygotowania zawodowego i wzrost potencjalnych możliwości zdobycia zatrudnienia.
7. Likwidacja barier transportowych.	PCPR, PZOON, powiat, gmina	– liczba zakupionych środków transportu, – liczba dostosowanych samochodów, – liczba wydanych kart parkingowych, – liczba osób korzystających z kursu, – liczba uzyskanych prawa jazdy	
8. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.	PCPR	– liczba udzielonych dofinansowań	
9. Dofinansowanie do rehabilitacji społecznej i leczniczej.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, ochrona zdrowia	– liczba udzielonych dofinansowań	
10. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych i turnusów rehabilitacyjnych poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniobiorcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich.	PCPR, ochrona zdrowia	– opracowanie bazy informacyjnej	
11. Korzystanie z programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dotyczących przedsięwzięć służących ułatwieniu życia osobom niepełnosprawnym w środowisku lokalnym.	PCPR, PUP	– liczba i forma udzielonych dofinansowań	

4. Wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Planowane zadania	Partnerzy/ Realizatorzy	Sposób mierzenia	Oczekiwane rezultaty
1. Edukacja dzieci i młodzieży poprzez wspieranie rozszerzania klas integracyjnych w szkołach, oddziałów w przedszkolach.	oświata, powiat, gmina, PPP	– liczba nowo powstałych klas, oddziałów integracyjnych	– Wczesne wykrywanie niepełnosprawności. – Wskazanie rodzicowi prawidłowej drogi edukacyjnej dziecka niepełnosprawnego, dostosowanej do jego możliwości. – Wzrost kwalifikacji osób niepełnosprawnych. – Zwiększenie i wyrównanie szans dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej w realizacji obowiązku szkolnego razem z pełnosprawnymi rówieśnikami w placówkach edukacyjnych. – Zwiększenie możliwości w zakresie zdobywania wykształcenia na różnego rodzaju poziomie edukacji. – Możliwość wczesnego wspomagania dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. – Zwiększenie tolerancji i postawy akceptacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej wśród rówieśników.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności u dzieci poprzez: – zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej i logopedycznej; – opracowanie i realizowanie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych, dostosowanych do możliwości dzieci niepełnosprawnych w oparciu o diagnozę wskazującą na potencjał rozwojowy dziecka; – organizowanie działań wczesnego wspomagania rozwoju, które mają na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.	PPP, oświata, powiat, gmina, ochrona zdrowia	– liczba udzielonych usług, – liczba osób korzystająca z usług, – liczba osób podlegających indywidualnym programom edukacyjno – terapeutycznym, – liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego	
3. Udzielanie poradnictwa i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w tym poradnictwa psychologicznego, pracy socjalnej oraz dofinansowań ze środków PFRON do zadań	ośrodki pomocy społecznej, PCPR, PPP, oświata, ochrona zdrowia	– liczba i rodzaj udzielonych porad, – liczba rodzin objętych wsparciem, – liczba udzielonych dofinansowań ze środków PFRON dla dzieci	

z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz podejmowanie inicjatyw z zakresu organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki.			

5. Podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób starszych i przewlekle chorych.

Planowane zadania	Partnerzy/ Realizatorzy	Sposób mierzenia	Oczekiwane rezultaty
1. Popularyzacja zagadnień dotyczących działań na rzecz osób starszych.	fundacje i organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, PCPR, gmina	– liczba przeprowadzonych kampanii, – liczba spotkań, konferencji, szkoleń	–Zwiększenie opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi w warunkach domowych. –Uczestnictwo osób starszych i przewlekle chorych w różnego rodzaju imprezach o charakterze sportowo - kulturalno - rekreacyjno - turystycznym poprzez wspieranie finansowe organizatorów. –Wzrost samodzielności, komfortu i jakości życia osób starszych i przewlekle chorych oraz członków ich rodzin w środowisku lokalnym. –Uaktywnienie osób starszych i przewlekle chorych w życiu środowiska, otwierania się osób zdrowych na potrzeby tych grup. –Nawiązywanie i rozwijanie nowych kontaktów społecznych, a także zmniejszenie izolacji społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych i przewlekle chorych.
2. Zapewnienie opieki osobom przewlekle somatycznie chorym i przewlekle psychicznie chorym.	ośrodki pomocy społecznej, fundacje i organizacje pozarządowe, ochrona zdrowia	– liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	
3. Promowanie i aktywizacja wolontariatu wśród społeczności lokalnej.	fundacje i organizacje pozarządowe, oświata, ośrodki pomocy społecznej, PCPR, gmina, powiat	– liczba szkoleń dla wolontariuszy, – liczba działających klubów, – liczba działających wolontariuszy, – liczba i rodzaj podjętych akcji	
4. Organizowanie szkoleń na temat problemów opieki nad osobami starszymi oraz przewlekle chorymi.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	– liczba szkoleń, spotkań, warsztatów, wykładów	
5. Promowanie aktywnego, zdrowego trybu życia.	PCPR, ochrona zdrowia, gmina, powiat, oświata, fundacje i organizacje pozarządowe	– liczba akcji, imprez, projektów, konkursów, – liczba wydanych broszur, plakatów, ulotek, ogłoszeń itp.	
6. Rozwój usług specjalistycznych, w tym również rehabilitacyjnych.	powiat, gmina	– liczba i rodzaj udzielanych usług specjalistycznych, – liczba i rodzaj udzielonych usług rehabilitacyjnych	
7. Wyrównywanie różnic grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym.	fundacje i organizacje pozarządowe, gmina, ośrodki pomocy społecznej, DPS-y, WTZ, ŚDS wraz z Klubem Samopomocy, PCPR	– liczba instytucji, organizacji podejmująca działania, – zakres działań	

4.3. Adresaci programu.

Adresatami programu są osoby niepełnosprawne, rodziny, opiekunowie osób niepełnosprawnych, osoby starsze będące mieszkańcami Powiatu Sępoleńskiego.

4.4. Koordynatorzy programu.

Koordynatorzy programu:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

4.5. Realizatorzy programu.

Realizatorzy/ partnerzy programu:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Dorośli – Dzieciom" w Sępólnie Krajeńskim,
- domy pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Sępoleńskiego,
- ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Sępoleńskiego,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim,
- Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim,
- urzędy miasta i gminy funkcjonujące na terenie Powiatu Sępoleńskiego,
- zakłady pracy chronionej,
- fundacje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie Powiatu Sępoleńskiego,
- placówki oświatowe z terenu Powiatu Sępoleńskiego,
- publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej z terenu Powiatu Sępoleńskiego,
- Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim,
- miejskie i gminne ośrodki kultury z terenu Powiatu Sępoleńskiego,

- Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku wraz z Klubem Samopomocy DOMEK,
- placówki opiekuńczo – wychowawcze z terenu Powiatu Sępoleńskiego,
- placówki wsparcia dziennego

4.6. Źródła finansowania programu.

Źródła finansowania programu:

- budżet powiatu,
- środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich, PFRON, NFZ,
- indywidualne środki osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz opiekunów,
- środki jednostek oświatowych,
- środki własne danych jednostek, fundacji i organizacji pozarządowych,
- inne źródła.

4.7. Czas realizacji i zasięg programu.

Lata 2016 – 2021 - teren Powiatu Sępoleńskiego.

4.8. Monitoring i ewaluacja programu.

Monitoring opierał się będzie na systematycznym zbieraniu danych dotyczących realizacji Programu i będzie służył do oceny skuteczności i efektywności realizowanych zadań. Niewątpliwie duże znaczenie będzie tu miała aktywność i zaangażowanie podmiotów realizujących oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału.

Podstawowym elementem systemu monitoringu będzie sprawozdanie z realizacji Programu w roku następnym po zakończeniu roku sprawozdawczego. Będzie dokonywany głównie na podstawie własnych danych oraz informacji pozyskiwanych od podmiotów zaangażowanych w realizację. Monitorowanie Programu rozpocznie się od 2017 roku i będzie kontynuowane w całym okresie jego trwania.

Za monitorowanie Programu odpowiedzialne będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeński z siedzibą w Więcborku oraz Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim, których zadaniem będzie dokonywanie bieżącego oszacowania postępu i skutków realizacji Programu.

Ocena realizacji Programu będzie dokonywana przez Radę Powiatu Sępoleńskiego w cyklu rocznym, na podstawie zbiorczej informacji składanej przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku oraz Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim i zaopiniowanej przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych.

Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowywania programu i które należy wziąć pod uwagę w trakcie jego trwania.

Organy odpowiedzialne za monitoring Programu w miarę potrzeby będą rekomendowały Radzie Powiatu aktualizację zapisów Programu w oparciu o sprawozdanie z jego realizacji. Zaktualizowany Program będzie przyjmowany podczas sesji Rady Powiatu w Sępólnie Krajeńskim.

5. ZAKOŃCZENIE

„Powiatowy program działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim na lata 2016-2021" jest dokumentem, który określa zarówno skalę niepełnosprawności, jak i kierunki działań jakie powinny być podjęte w powiecie, aby zmniejszyć bariery, jakie determinują udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne oczekują od władz, społeczeństwa, najbliższej rodziny skutecznego sposobu udzielenia pomocy, która zaspokoiłaby ich podstawowe potrzeby życiowe. Pomoc i opiekę osobie chorej, niepełnosprawnej, zazwyczaj świadczy rodzina. Często problem niepełnosprawności w rodzinie stanowi sytuację kryzysową, która wymaga pomocy finansowej, a także wsparcia socjalnego i psychologicznego, dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej i jej najbliższego otoczenia. Zdarza się też, że osoba niepełnosprawna nie posiada rodziny lub rodzina nie chce podjąć opieki nad osobą chorą lub niepełnosprawną, wówczas konieczne jest zapewnienie opieki przez pomoc społeczną lub zapewnienie instytucjonalnych form pomocy.

W celu zapewnienia równości szans osobom niepełnosprawnym duże znaczenie ma podniesienie świadomości społecznej w zakresie rozumienia praw i potrzeb osób niepełnosprawnych, co wiąże się z popularyzacją w społeczeństwie wiedzy na ten temat. Trudności w akceptacji samego siebie spowodowane występującymi schorzeniami, gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne pogłębiają zjawisko wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych. Dlatego ważna jest zmiana wizerunku samych osób niepełnosprawnych,

zapewnienie ich, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu społecznym. W związku z tym należy dążyć do wypracowania warunków mających na celu aktywizację osób niepełnosprawnych poprzez wyrabianie w nich zaradności osobistej, a także pobudzenie do aktywności społecznej poprzez znoszenie barier architektonicznych, transportowych i w komunikowaniu się, a także poprzez zwiększenie dostępu do informacji oraz społeczne zrozumienie oraz akceptację osób niepełnosprawnych.

6. SPIS RYSUNKÓW

1. ..... R
ysunek Nr 1. Mapa Powiatu Sępoleńskiego..... 8

7. SPIS TABEL

1. ..... T
abela Nr 1. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie wg Powszechnego Spisu Narodowego 2011 r. w Powiecie Sępoleńskim..... 10
2. ..... T
abela Nr 2. Liczba osób niepełnosprawnych biologicznie wg Powszechnego Spisu Narodowego 2011 r. w Powiecie Sępoleńskim..... 10
3. ..... T
abela Nr 3. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie wg aktywności ekonomicznej Powiatu Sępoleńskiego. 10
4. ..... T
abela Nr 4. Zestawienie ogółem wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na gminy w latach 2010-2014. 11
5. ..... T
abela Nr 5. Zestawienie ogółem wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia z podziałem na gminy w latach 2010-2014..... 12
6. ..... T
abela Nr 6. Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia ze względu na stopień niepełnosprawności w latach 2010-2014..... 12
7. ..... T
abela Nr 7. Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2010-2014..... 12
8. ..... T
abela Nr 8. Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem i powyżej 16 roku życia wg przyczyny niepełnosprawności w latach 2010-2014..... 13
9. ..... T
abela Nr 9. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2010-2014..... 13
10. Tabela Nr 10. Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2010-2014. 14
11. Tabela Nr 11. Wsparcie udzielane przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Sępólnie Krajeńskim w latach 2010-2014. 17
12. Tabela Nr 12. Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Sępólnie Krajeńskim ze względu na powód jego wydania w latach 2010-2014 dla mieszkańców Powiatu Sępoleńskiego..... 18
13. Tabela Nr 13. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON oraz wysokość udzielonego wsparcia za pośrednictwem PCPR w latach 2010 – 2014..... 21
14. Tabela Nr 14. Realizacja projektu systemowego „Wsparcie plus aktywność równa się sukces" w latach 2010-2014..... 24
15..... T
abela Nr 15. Realizacja projektu „Profesjonalne wsparcie – lepsze jutro" oraz „Profesjonalne wsparcie, lepsze jutro - krok II". 27

16.....T
abela Nr 16. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON oraz wysokość udzielonej pomocy ze środków PFRON za pośrednictwem PUP w Sępólnie Krajeńskim w latach 2010 – 2014..... 30

9. SPIS WYKRESÓW

1. .....W
ykres Nr 1. Liczba osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim. . 9
2. .....W
ykres Nr 2. Zestawienie ogółem liczby wydanych orzeczeń osobom przed 16 rokiem życia i powyżej 16 roku życia, w tym po raz pierwszy w latach 2010-2014..... 11